The Greek Review of Social Research

Vol 13 (1972)

13

Bernard Kayser, Pierre-Yves Pechoux καὶ Michel Sivignon: Exode rural et attraction unbraîne en Grece. Materiaux pour une etude géographique des mouvements de population dans la Grece contemporaine

Michel Roux

doi: [10.12681/grsr.500](https://doi.org/10.12681/grsr.500)

Copyright © 1972, Michel Roux

This work is licensed under a [Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0](https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/).

To cite this article:

Roux, M. (1972). Bernard Kayser, Pierre-Yves Pechoux καὶ Michel Sivignon: Exode rural et attraction unbraîne en Grece. Materiaux pour une etude géographique des mouvements de population dans la Grece contemporaine. *The Greek Review of Social Research*, 13, 132-133. <https://doi.org/10.12681/grsr.500>

ἐπὶ τοῦ σημείου συγκεντρώσεως τῶν συγκοινωνιακῶν ἀρτηριῶν τὸν Ἄλπεων, αἱ ὁποῖαι εἶναι πολὺ περισσότερον καρποφόροι ἀπὸ ὅτι εἶναι ἡ κοιλὰς Ἀξιού-Μορᾶβα, καὶ ἐστραμμένη πρὸς Βορρᾶν, ἔχει ἀπὸ μακροῦ λαβεῖν τὰς διαστάσεις τῆς καὶ διαφυλάξει τὰς ἐλευθερίας τῆς.

Ἡ βιβλιοκρισία τοῦ Maurice Le Lanou ἀναφέρεται εἰς τὰ ἐξῆς βιβλία:
* Guy Burgel, *La Condition Industrielle à Athènes, étude socio-géographique* (Πρῶτον Μῆρος: Les Hommes et leur vie), Ἀθῆναι, Ἐκδόσεις Ἑθνικοῦ Κέντρου Κοινωνικῶν Ἑρευνῶν, 1970, 1 τόμος σχήμ. 4ου, 159 σελ. καὶ 70 χάρται ἐκτός κειμένου.

* Etienne Dalmasso, *Milan, capitale économique de l'Italie, étude géographique*, Gap, Editions Ophrys, 1971, 1 τόμος σχήμ. 4ου, 583 σελ.

* Pierre - Yves Pécoux - Michel Sivignon, *Les Balkans*, Παρίσι, Presses Universitaires de France (συλλογὴ «Magellan»), 1971, σχήμ. 12ου, 284 σελ.

Le Monde, 11-12 Ἰουλίου 1971, σελ. 6.

Περὶ τοῦ πληθυσμοῦ τῆς Ἑλλάδος*

Bernard Kayser, Pierre - Yves Pécoux καὶ Michel Sivignon: *Exode rural et attraction urbaine en Grèce. Matériaux pour une étude géographique des mouvements de population dans la Grèce contemporaine*. Ἀθῆναι, 1971, 223 σελ., στατιστικὸν παράρτημα, χάρται, γραφικαὶ παραστάσεις, 1 χάρτης, ἐκτός κειμένου τὸν ἄστικον περιοχὸν ἔλξεως, (ἐκδόσεις τοῦ Ἑθνικοῦ Κέντρου Κοινωνικῶν Ἑρευνῶν (ΕΚΚΕ)).

Υπὸ τὸν ὡς ἄνω τίτλον ἐδημοσιεύθησαν τὰ πορίσματα ἐρευνῶν γενομένων κατὰ τὸ 1962 καὶ 1963, ὡς συμβολὴ εἰς τὴν γνῶσιν τῶν μεταναστευτικῶν διακινήσεων ἐν Ἑλλάδι. Αἱ περὶ αὐτὸν λόγους ἐρευνᾶν ἐγένοντο εἰς δύο στάδια: Προηγήθησαν διερευνηθεῖσαι μεταξὺ τεισάρων ὁμάδων κοινοτήτων ἐπιλεγισθῶν εἰς διαφοροποιητὸν φυσικὸν καὶ κοινωνικο-οικονομικὸν περιβάλλον, αἰτίνας ἐπέτρεψαν τὴν μελέτην τῶν μεταναστευτικῶν φαινομένων, τὰς σχέσεις τῶν πρὸς τὰ ἰδιαίτερα προβλήματα ἐκείτης περιοχῆς καὶ τὰς ἐπιπτώσεις τὸν ἐπὶ τῆς τοπικῆς δημογραφίας, καὶ ἐπηκολούθησε καταμέτρησις τῶν 1/5 τὸν δελτίον τῶν Κοινωνικῶν Ἀσφαλίσεων, τὸν ἀναφερομένων εἰς τοὺς νεοεῖτι ἔγγραφέντας εἰς τὰ μητρώα τῆς περιόδου 1957-60, ἥτις ἐπέτρεψεν εἰς τὸν νὰ καθορισθῇ ἐπακριβὴς ἡ περιοχὴ ἔλξεως ἐκείτης πόλεως.

Ἡ ἑλληνικὴ ὑπαίθριος σχεδὸν ἐν

τῇ συνόλῳ τῆς, ἀπὸ μακροῦ χρόνου καὶ μετὰ ἐναλλασσομένην ἐντασιν, συνιστᾷ ἀσθητικὴς ὅστιαν μεταναστεύσεως. Αἱ τεσσαρες ὁμάδες τῶν ἐξετασθεσῶν κοινοτήτων προβάλλουσι τεσσαρας τύπους χορηγεσθῶν συνδεσμένων κατὰ ζεύγη: Κυκλάδες καὶ Πελοπόννησος ἁπ' ἑνός, καὶ Θεσσαλία καὶ Μακεδονία ἁπ' ἑτέρου. Κατὰ τὴν μελέτην τῶν ὡς ἄνω ὁμάδων ἐφηρμόσθη ἡ αὐτὴ μέθοδος: δηλ. τὴν ἐκθεσιν περὶ τῶν οἰκονομικῶν καὶ δημογραφικῶν συνθηκῶν τῶν περιοχῶν διαδέχεται λεπτομερὴς ἐξέτασις ἐκείτης κοινοτήτος καὶ ἀκολουθεῖ βραχεία σύνοψις.

Τὸ πρῶτον δείγμα περιλαμβάνει ὀκτὼ κοινότητες τῶν Κυκλάδων, ἀναλόγους πρὸς τὰς νήσους Πάρον καὶ Ἀντίπαρον. Ἡ μετανάστευσις, παλαιὰ καὶ μακρὰ, κατευθύνεται κυρίως πρὸς τὸ πολεοδομικὸν συγκρότημα Πειραιῶς - Ἀθηνῶν, τὸ ὅποιον εἶναι καὶ ἡ πραγματικὴ πρωτεύουσα τῶν νήσων τῶν Αἰγαίων.

Πρόκειται σχεδὸν ἀποκλειστικὸς περὶ ἀγροτικῆς μεταναστευτικῆς ἐξόδου, ἀλλ' ἡ κεντρικὴ κομπολις δὲν φαίνεται οὔτε καὶ αὐτὴ ἰκανὴ νὰ συγκρατήσῃ τοὺς κατοίκους τῆς, χωρὶς διὰ τοῦτο νὰ διαδραματίσῃ ρόλον σταθμοῦ ἔλξεως κατὰ τὴν μεταναστευτικὴν κίνησιν, καὶ τὰ χαρακτηριστικὰ ταῦτα ἀνευρίσκει τις εἰς τὰς κομπολίες τὰς περιλαμβανομένας εἰς τὰ ἄλλα δειγμάτια. Ἀκροτηριάζουσα σφοδρὸς τὰς τάξεις τῆς ἑθνητικῆς ἡλικίας, ἡ μετανάστευσις ὁδηγεῖ εἰς γνησίον τὸν πληθυσμὸν καὶ ἔχει ὡς ἀποτέλεσμα τὴν μείωσιν τὸν γεννησιμόνητις ἐπηρεάζεται ἀπὸ τὴν βαθμίδον μειομένην ἐναντι τῆς γεννητικότητος διάθεσιν τὸν οἰκογενεῖον.

Τὸ φαινόμενον τοῦτο δύναται νὰ ἐξηγηθῇ ἀπὸ τὰς δυσχερείας τὸν περιβάλλοντος, κυριώτεροι τῶν ὁποίων εἶναι ἡ ἀνεπάρκεια τῶν καλλιεργησίμων γαιῶν δὲ τὰς βραχυδείας ταύτας νήσους καὶ τὸ μέτριον εἰσόδημα, τὸ ὅποιον ἐξασφαλίζει ἡ ὑπὸ μεμονωμένων ἐπαγγελματιῶν ἀσκουμένη ἄλεια. Ἀλλὰ δυσχερείαι προέρχονται ἀπὸ τὴν ὀδυνηρὰν ἐπανάρσιν καὶ ἀπὸ τὴν διασπορὰν τῶν μικρῶν αὐτῶν νήσων, τῶν ὁποίων ὁ μετὰ τὸ Πειραιῶς σύνδεσμος εἶναι στενότερος τῶν μεταξὺ τῶν σχέσεων. Ἐντοίνοντες ἐξωτερικὰ κινήτηροι δυνάμεις ἐτέθησαν εἰς ἐνέργειαν εἰς τὴν ὁρμῶσαν αὐτὴν περιοχὴν τοῦ θαλασίου πολιτισμοῦ. Ἡ ἀγροτικὴ ἐξόδος, ὅψ' ὅσον δὲν εἶναι ὑπέρμετρον, φαίνεται διὰ εὐνοεῖ τὰς προόδους τὰς συντελουμένας εἰς τὴν γεωργίαν, ἀλλὰ αἱ πρόδοι αὗται, αἱ ὁποῖαι εἶναι δημοιουργήματα ἐπιεικῶς κοινοποιοῦνται, φαίνονται ἐθιμωστικῶς, κατὰ τὸν αὐτὸν ἀκριβὸς τρόπον, καθ' ὃν παρυστίζονται αἱ πρόδοι ἄλλων τῶν μὲν δραστηριότητος, ὅπως εἶναι τοῦ τουριστικοῦ.

Ἡ μετανάστευσις εἶναι ὡσάυτως ζωηρὰ εἰς τὴν Μεσσηνίαν. Πᾶσαι αἱ ἐξετασθεῖσαι κοινότητες ἀπεγυμνώθησαν τὸν κατοίκων τῶν κατὰ τὴν μεταξὺ 1951-

1961 περίοδον, γεγονὸς ὅπερ ἀνταποκρίνεται εἰς μεταναστευτικὰ ὑπόλοιπα ἀνηντικὰ, ἀφροῦ τὸ φυσικὸν ἰσοζύγιον δὲν εἶναι ἐλλειμματικὸν παρὰ εἰς μίαν μόνον περίπτωσιν. Ἡ κατὰ κοινότητα ἐξέτασις καταδεικνύει ὅτι ἡ ἔντασις τῆς μεταναστεύσεως δὲν συνδέεται μετὰ τὸν μέσον ὅρον τὸν γαιῶν, τὰς ὁποίας ἐκαστος κάτοικος διαθέτει, καὶ ὁ ὁποῖος εἶναι παντὸς μέτρου, ἀλλὰ μετὰ συνθετώτερα κριτήρια τοῦ ἀγροτικοῦ πλούτου καὶ τοῦ διαθέσιμου ἐξοπλισμοῦ. Ἐάν αἱ Ἀθῆναι προσελκύουν τὴν πλειονότητα τῶν μεταναστῶν, ἐν τούτοις μία σημαντικὴ ἐξωτερικὴ μετανάστευσις ὁφίσταται, καὶ κυρίως διὰ μέσον τῆς φθινόσυτης πρωτεύουσας τῆς Μεσσηνίας, τῆς Καλαμίας. Ἡ μετανάστευσις αὕτη, ὅπως καὶ ἐκείνη τῆς Πελοποννήσου καὶ τῶν νήσων, εἶναι παλαιὸν φαινόμενον, τοῖς ὁποίοις αἱ κτηθείσαι σήνθηται καὶ οἱ διατηρηθέντες δεσμοὶ μετὰ τῶν μεταναστῶν ἐξασφαλίζουν τὴν διαίτησιν παρὰ τὴν βελτίωσιν τῶν τοπικῶν οἰκονομικῶν ὁρων ζωῆς. Ἡ ἄλλοτε πολυάνθρωπος Μεσσηνία, ἐνεκα τῆς διαρροῆς τῶν κατοίκων τῆς, μετεβλήθη εἰς ὀλιγάνθρωπον περιχωρὸν καὶ μάλιστα εἰς τοιοῦτον βαθμόν, ὥστε τὰ γενομένα ἀρδευτικὰ ἔργα κινδυνεύουν νὰ μὴ ἀποδοῦσιν τοὺς ἀναμενόμενους καρποὺς τὸν ἐλλείπον ἐργατικὸν χειρὸν, ἐπειδὴ μερικὰ ἀπὸ τὰ χωρία ἀπεστερήθησαν τὸν 3/4 τοῦ ἀρρενὸς πληθυσμοῦ τὸν τὸν ἡλικίας 20 καὶ 50 ἐτῶν.

Ἡ μετανάστευσις ἐξεδιπλώθη προσφάτως, ἀλλὰ ὀλιγοτέρον ἐντονός, εἰς τὰς ἐξ κοινοτήτας τὰς κειμένας νοτιο-ανατολικὰς τῆς κοιλιάδος τῆς Θεσσαλίας, τῆς Νομαρχίας Καρδίτσας, καὶ αἱ ὁποῖαι συγκροτοῦν τὸ τρίτον δείγμα. Ἐάν ἐξαιρέσωμεν τὰς ἀναχωρήσεις, αἱ ὁποῖαι ἐσημειώθησαν κατὰ τὸν ἐμφύλιον πόλεμον διὰ πολιτικούς λόγους, ἡ μετανάστευσις εἶναι κυρίως ἐσωτερικὴ, αἱ δὲ Ἀθῆναι διεδραμάτισαν σημαντικὸν μὲν ἄλλ' οὐχὶ ἀποκλειστικὸν ρόλον, καὶ ἡ Θεσσαλία συνεκράτησε μικρὸν μέρος τῶν μεταναστῶν. Ἡ τοιαύτη μετανάστευσις δὲν εἶχεν ὡς ἀποτέλεσμα οὔτε κἀμιν ὀρειολομένην εἰς τὴν γεννητικότητα, οὔτε ἀποψύλωσιν τοῦ πληθυσμοῦ κατὰ τὴν περίοδον 1951-1961.

Εἰναι βέβαιον ὅτι ἡ κατ' ἀγρότην διαθεσιμότης γαιῶν, εἰς τὴν ἀραιὰς κοινομένην ταύτην κοιλιάδα, εἶναι ἀσυγκρίτως ἀνωτέρα ἀπὸ ἐκείνην ἄλλων μετεβληθέντων περιοχῶν. Ἀλλὰ τοῦτο δὲν εἶναι σημαντικὸν πλεονέκτημα, ἐπειδὴ ἡ ἐκμετάλλευσίς τῶν εἰναι λίαν δαπανηρὰ. Ὁ πρόσφατος καθὼς καὶ ὁ περιορισμένος χαρακτὴρ τῆς μεταναστεύσεως ὁφείλει εἰς τὴν πραγματικότητα νὰ εἶναι συνδεόμενος μετὰ τὴν κοινωνικο-ἀγροτικὴν καθυστέρησιν ἐνὸς πληθυσμοῦ εἰς μακρὸν ἀπομονωμένον, γεγονὸς τὸ ὅποιον υπογραμμίζει τὴν σημασίαν τῆς πληροφορίας εἰς τὸν καθορισμὸν τῶν μεταναστευτικῶν ἐξελίξεων. Ἡ καθυστέρησις αὕτη ἄλλωστε τείνει

* Ἀναδημοσιεύεται ἐν μεταφράσει ἐκ τῆς «Revue Géographique des Pyrénées et du Sud-Ouest», Tome 43, fasc. 1, janvier 1972, κατὰ τὴν ἀδείαν χορηγηθεῖσας ὑπὸ τοῦ κ. P.-Y. Pécoux.

να εξαιρεθῇ καὶ ἡ γεωργία ἀναπτύσσεται αἰσθητῶς. Εἶναι δὲ εἰς περισσότερον χρῆσμον να ἐξαρθῇ ὁ δασμός, ὁ ὁποῖος ὀφίσταται μεταξὺ τῆς μεταναστεύσεως καὶ τῶν τοπικῶν κοινωνικο-οικονομικῶν συνθηκῶν. Π.χ., ἡ μεταναστεύσεις εἰναι περισσότερον ἐντονὸς ἀπὸ ὅπουδῆποτε ἄλλου εἰς χωρίον οἰκισθὲν ὑπὸ προσφύγων ἐκ Καπαδοκίας, εἰς μικράς καὶ μετρίας ἀποδοτικότητας ἐκτάσεις γῆς, καὶ τῶν ὁποίων ἡ ἐγκατάστασις εἰναι κοινωνικῶς κακῇ.

Ἡ μετανάστευσις ὑπῆρξεν ὡσαύτως μετρία κατὰ τὸ 1961 εἰς τὰς ὁκτώ κοινότητας εἰς τὴν κοιλάδα τῆς Δράμας (εἰς τὴν Ἀνατ. Μακεδονίαν). Αἱ κοινότητες αὗται, ἀποστερηθεῖσαι μερικῶς τὸν πληθυσμὸν τὸν κατὰ τὴν διάρκειαν τῶν πολέμων, εἶδον να αὐξάνῃ ἡ γεννητικότητα τὸν καὶ να διανοιγέται ἡ ὁδὸς τῆς ἐπαποδρώσεως τὸν κατὰ τὴν ἐπακολουθήσαντα περίοδον. Αἱ καλλιέργη-μεναι ἐκτάσεις, ἄρκως περιορισμέναι ἐκ τῶν ἀποτομῶν ὁρῶν, εἰναι ἐν ταῖς μικραῖς. Ἀλλὰ ἡ στριγμιά ἀνοδος τῶν τιμῶν ἡ παρατηρηθεῖσα εἰς τὰς ἀγοράς τοῦ καπνοῦ, ὁ ὁποῖος εἶναι τὸ κατ' ἐξοχὴν ἐμπορεύσιμον προϊόν τῆς περιο-χῆς, ἐπέτυχε να ἀνακόψῃ τὴν πρὸς Γερμανίαν μετανάστευσιν. Τὸ μεταναστευ-τικὸν τοῦτο ρεῖμα, τὸ ὁποῖον ἤρξατο κατὰ τὸ 1961, ἐλαβεν ἀκολουθῶς τεραστί-ασι διαστάσεις, ὅπως ἀποδεικνύουν τοῦ-το συμπληρωματικαὶ πληροφῶριαι ἀφο-ρῶσαι εἰς τὰ ἔτη 1963-1965 (πληροφῶ-ρῖαι αἱ ὁποῖαι εἰναι δυστυχῶς ἑλλειπείς διὰ τὰς ἄλλας μελετηθείσας περιοχάς). Ὅμως, ὁρμηναι κοινότητες ἐστερη-θησαν πλέον τοῦ 80% τοῦ πληθυσμοῦ τὸν ἡλικίας 14 ἕως 45 ἐτῶν. Καὶ εἰναι μὲν βέβαιον ὅτι τὰ ἐμβλήματα τῶν μετα-ναστῶν προσφέρουν εἰς τὰς οἰκογενείας τὸν πολλαπλὰς ἀνέσεις, ἡ ἑλλειψις ὁμως τῶν ἐργατικῶν χερῶν παρασύρει εἰς ὀπισθοδρόμησιν τὰς καλλιέργειας τοῦ καπνοῦ καὶ τὴν ἐμφάνισιν χέρσων γαιῶν, ἐνθ' αἱ σπάνιαι παλιννοστήσεις πραγματοποιοῦνται ἐπ' ὀφελεία τῶν Ἀ-θηνῶν καὶ τῆς Θεσσαλονίκης.

Καὶ ἐνθ' ἡ ἑλληνικὴ ὑπαίθρος φθίνει ἐκ τῆς διαδρομῆς τοῦ πληθυσμοῦ τῆς, αἱ πόλεις παρουσιάζονται ἑλλειπὸς ἐξο-πλισμένοι διὰ νὰ ἀντιμετωπίσουν τὴν τοιαύτην ἐπαύξησιν τοῦ πληθυσμοῦ τῶν. Ἡ γενικὴ ἐντύπσις εἶναι ὅτι ἡ μετρίο-τις καὶ ὁ ἀσθενὴς δυναμισμός χαρακτη-ρίζει τὰς πόλεις, πολλὰ τῶν ὁποίων, καὶ οὐχὶ ἐκ τῶν μικροτέρων, παρουσιάζ-ουν ἀνηντικὸν μεταναστευτικὸν ὑπό-λοιπον, ὡς καὶ ἡ παντελὴς ἑλλειψις συντηρητικῶν ἄστικῶν δικτύων.

Αἱ ἑλληνικαὶ πόλεις, αἱ περισσότεραι τῶν ὁποίων δὲν ᾔσκειν τὸ παρελθόν, πλὴν τῆς Θεσσαλονίκης, παρὰ μετρία πολλὰν, χρησιμεύουσαι ὡς σταθμοὶ στρίψεως τῆς τουρκικῆς κυριαρχίας, ἀπὸ τῆς ἀνεγερθείσης καὶ ἐντενθεῖν ἀντελήφθησαν ὅτι αἱ δυνατιότητες ἀναπτύ-ξεως τὸν περιωρίζοντο ὑπὸ τῆς τερα-στίας αὐξήσεως τῶν Ἀθηνῶν. Ἡ φυ-

σικὴ διαμόρφωσις τοῦ δέσφους, ἔχουσα ὡς ἀποτέλεσμα τὸν διαχωρισμὸν τῶν κατοίκων καὶ τὸ διάσπαρτον τῶν νήσων, συνετέλεσεν, ὥστε να παρακυλῇ ἡ δημιουργία ἐνὸς ἄστικῶ δικτύου. Τὴν ἀπαρχὴν τοῦτον ἀνευρίσκομεν εἰς τὴν Μακεδονίαν, καὶ εἰδικότερον εἰς τὴν Δυτικὴν Μακεδονίαν, τὴν μόνην περιο-χὴν εἰς τὴν ὁποίαν ὑπάρχουν πυκνοὶ οἰκισμοί, μικρῶν καὶ μέσων πόλεων, τῶν ὁποίων αἱ περιοχαὶ προελεύσεως εἰναι ἐπ' αὐτῇ: Ὁ χάρτης τῶν περιοχῶν ἀστικῆς ἑλξεως δεικνύει ὅτι εἰς πολλὰς περιπτώσεις αἱ περιοχαὶ αὗται προε-λεύσεως εἰναι ἀντιθέτως ἀπομακρυσμέ-ναι, ἔχουσαι μεταξὺ τὸν κενά, τὰ ὁποῖα ἀποδεικνύουν ἑλλειψὴν δυναμισμοῦ τῶν ἀντιστοιχῶν κέντρων. Διὰ τοῦτο οἱ ἄνθρωποι τῆς Πίνδου μεταναστεῦν περισσότερον εἰς τὰς Ἀθήνας παρὰ εἰς τὰς πλησιέστερας πόλεις τῆς Θεσσα-λίας.

Ἡ βιομηχανία σπανίως εἶναι παρά-γων ἀναπτύξεως. Αἱ βιομηχανικαὶ πό-λεις συνιστοῦν, μετὰ τῶν ἀπομονωμένων πόλεων τῶν νήσων καὶ τῶν μικρῶν λι-μένων οἱ ὁποῖοι φθίνουν ἐκ μαρasmus, μίαν κατηγορίαν πόλεων εἰς σχετικὴν παρακμῇ. Ἐξαίρουσιν μόνον ἡ Κα-στορία, τῆς ὁποίας ἡ εὐμερία στριπ-τεται ἐπὶ τῆς βιοτεχνίας τῶν γουναρικών, καὶ ἡ Πτολεμαῖς, γέννημα τῆς μεγάλης βιομηχανίας. Ἀντιθέτως, ἡ ἀνάπτυξις τῶν διοικητικῶν ὑπηρεσιῶν καὶ λειτουργ-γημάτων εἶναι ἐκείνη, ἡ ὁποία ἐξασφαλ-ίζει τὸν δυναμισμόν τῶν πόλεων εἰς τὰς περιοχὰς τῶν ὁποίων ἡ γεωργία ἀναπτύ-σσεται, ἐνθ' αἱ Θῆβαι καὶ ἡ Κορίνθος ἤρξαντο να ἐπιφελοῦνται ἐκ τῆς με-τὰ Ἀθηνῶν γεωτεχνίας καὶ ὁ ἄξων Ἀθηνῶν-Θεσσαλονίκης ἀναλαμβάνει βα-θμηδὸν τὸν ρόλον κινητηρίου δυνά-μεως εἰς τὴν καθόλου ἀνάπτυξιν τῆς χώρας...

Ἡ Ἀπογραφή τοῦ 1971 ἐπικυροῖ τὰ συμπεράσματα μιᾶς μελέτης ἡ ὁποία, παρὰ τὴν καθυστέρησιν τῆς ἐκδόσεως τῆς, συνιστᾷ οὐδαμῶς τὴν συμβολὴν εἰς τὴν γνῶσιν τῆς Ἑλλάδος καὶ συμπληροῖ ὑπὸ τὴν ἰδιότητά τῆς ταύτην τὴν Ἀνθρο-πογεωγραφία τῆς Ἑλλάδος καὶ τὸν Ὀικονομικὸν καὶ Κοινωνικὸν Ἀτλαντα τῆς Ἑλλάδος. Ἐν ταῖς ἀποδοκιμαζο-μεν ἐν προκειμένῳ τὸ ὅτι διὰ τὰ ἑλλη-νικὰ τοπωνύμια υἰοθετήθη σύστημα με-ταγραφῆς διάφορον ἐκείνου τὸν ἦδη μνημονευθέντων ἔργων, καὶ τὸ ὁποῖον οὐδεμίαν σχέσιν ἔχει πρὸς τὴν κατὰ παραδόξιν γαλλότροπον μεταγραφὴν, τὴν χρησιμοποιοῦμένην εἰς πολλὰς πε-ριπτώσεις. Πολλὰ ὀνόματα π.χ. παραι-θενται ἀκατανόητος ἡλιοισμῶν (Εἰνα ἀντὶ Εὐβείας, Θιβὴ ἀντὶ Θήβης), χωρὶς να γνωρίζῃ κανεὶς να προφέρῃ ταῦτα οὔτε ἑλληνιστὶ οὔτε καὶ γαλλιστὶ, διότι δὲν μᾶς παρέχουν τὴν κλειδὰ συστήματος ἀναγνωσεως, τὸ ὁποῖον ἄλλοστε δὲν ἔχει κἂν τὸ πλεονέκτημα τῆς ὁμοιο-γενείας, διότι μεταγράφει ἀδιακρίτως διὰ τὸ ἄγνῳ καὶ τὸ ἰσχυρὸν οὐρανικὸν γράμ-

ματῶν «Μεγάρων» («Meghara»), καὶ τὸ «γάμμιν» τοῦ «Ἀνόγειον» («Anoghion»), τὸ ὁποῖον ἔχει τὴν ἑξίαν τοῦ «γος».

MICHEL ROUX

Ἡ μελέτη ἐνὸς Ἱταλικοῦ χωρίου,* ὑπὸ Α. L. Maraschini

Δημοσιεύσεις τοῦ Κέντρου Κοινωνι-κῶν Ἐπιστημῶν, Ἀθῆναι, 5. Παρίσι καὶ Χάγη: Mouton (ἔδομησιεὺς μὲ τὴν συνεργασίαν τῆς Ecole Pratique des Hautes Etudes, Σορβόννη, Τμήμα VI, Οἰ-κονομικαὶ καὶ Κοινωνικαὶ Ἐπιστήμαι), 1968.

Ἡ παροῦσα μονογραφία εἶναι ἡ με-λέτη μιᾶς ἀπομονωμένης κοινότητος τῆς Νοτίου Ἱταλίας, ἡ περιγραφομένη κοινότης, ἡ Καλιμέρα (Calimera), κει-μένη εἰς τὴν Χερσονήσον Σαλεντίνου καὶ ἐπὶ τῆς πέτρας, τὴν ὁποίαν σχηματίζει τὸ ὑπόδημα τῆς Ἱταλίας, εἶναι ἐν ἐκ τῶν ἐπιζώντων ἐδαφίων χωρίων τῆς Ν. Ἱταλίας, ὅπου εἰσέτι ὀμιλεῖται μία ἐκ τῶν ἀρχαίων ἑλληνικῶν διαλέκτων. Ἡ Καλιμέρα εἶναι μικτὸς συνοικισμός 6.000 κατοίκων, οἱ ὁποῖοι κατὰ μέγα με-ρος ἀσχολοῦνται εἰς γεωργικὰ ἔργα. Σχεδὸν τὸ ἥμισυ τῶν κατοίκων ἀποδίδει ὡς μικροκτηματῖαι ἀγρόται καὶ ὡς ἀκτη-μονες ἐργάται ἔργοι. Ἀλλὰ καὶ τὸ ἐν τέταρτον τῶν ὑπολοίπων ἐργάζονται εἰς βιομηχανίας ἐπεξεργασίας γεωργικῶν προϊόντων. Ἐνεκα τοῦτου ὁ συγγρα-φεὺς ὑποστηρίζει ἐπὶ παρὰ τὴν ἐκτασιν τῆς Καλιμέρας εἶναι χωρίον πρόφως ἀναπτυχθέν, εἰς τὸ ὁποῖον δεσπόζει ὁ ἀγροτικὸς τύπος ζωῆς.

Τρία εἰσαγωγικὰ κεφάλαια περιγί-φουν ἀναλυτικῶς τὰ γεωγραφικά, ἱστο-ρικά, οἰκονομικά, γλωσσικά καὶ δημο-γραφικά δεδομένα τῆς Χερσονήσου Σα-λεντίνου, τῶν ἐννέα χωρίων, τὰ ὁποῖα περιλαμβάνουν τὴν ἑλληνόφωνον πε-ριοχὴν καὶ τὸ χωρίον Καλιμέρα. Τὰ ὑπο-λειπόμενα ἑπτὰ κεφάλαια ἀποτελοῦν μίαν γενικὴν ἐθνογραφικὴν περιγραφὴν τῶν θέσεων τὰς ὁποίας ἀντιστοιχοῦν κατέχουν ἡ ἑξουσία καὶ ἡ κοινωνικὴ ἱεραρχία, ἡ ὁργανώσις τῆς οἰκογενείας, ὁρμημένοι συγγενικοὶ δεσμοὶ ὁμοιάζοντες πρὸς τοὺς οἰκογενειακοὺς, ὁ γάμος, ἡ γαιο-κτησία, ἡ Ἐκκλησία καὶ ἡ πίστις εἰς ὑπερφυστικά ὄντα.

Ὁ συγγραφεὺς ἐκθέτει τὸ ὕλικόν γε-νὴς μὲ φροντίαν να τοῦ ἐξασφαλίσῃ συγκεκριμένην θεωρητικὴν ἡ πρὸς εἰ-δικὸν πρόβλημα προσανατολισμένην βῆσιν.

Κατὰ τὸν γράφοντα τὴν παροῦσαν κρι-τικὴν σκοπὸς τοῦ συγγραφῆος εἶναι να παρουσιάσῃ μίαν ἀντικειμενικὴν ἔθνη, γραφικὴν ἐκθεσιν τοῦ πολιτιστικοῦ ἐπι-

* Ἡ ὡς ἄνω βιβλιοκρισία δημοσιεύεται κατὰ με-ταφρασὴν ἐκ τῆς ἐπιθεώρησης «American Anthro-ποlogist», 72, σελ. 405-407, 1970, κατὰ τὴν εὐγενὴς χορηγηθείσα ἀδεία τῆς American Anthropological Association.